

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI

z dnia 7 maja 1983 r.

w sprawie organizacji i zasad pobytu nieletnich w zakładach poprawczych.

Na podstawie art. 95 § 2 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. Nr 35, poz. 228), zwanej dalej „ustawą”, zarządza się, co następuje:

Rozdział 1

Przepisy ogólne.

§ 1. Zakład poprawczy, zwany dalej „zakładem”, jest specjalną placówką wychowawczą o charakterze resocjalizacyjnym, czynną przez cały rok.

§ 2. Zadaniem zakładu jest resocjalizacja nieletnich, zmierzająca do zmiany ich postaw wobec siebie i innych w kierunku społecznie pożądanym, zapewniającym prawidłowy rozwój osobowości, a zwłaszcza kształtowanie pozytywnych zainteresowań, właściwej hierarchii wartości oraz przestrzeganie przyjętych zasad współżycia społecznego.

§ 3. Zadania resocjalizacyjne zakład realizuje przez nauczanie i wychowanie, kształcenie zawodowe, działalność ideowo-wychowawczą organizacji młodzieżowych i społecznych, zajęcia kulturalno-oświatowe i sportowe, przy współudziale samorządu wychowanków oraz współpracy ze środowiskiem i rodziną nieletniego.

§ 4. Resocjalizację nieletnich realizuje się stosując system wychowawczy zakładu, opracowany i przyjęty przez jego radę pedagogiczną; system ten powinien uwzględniać zasady współczesnej wiedzy pedagogicznej oraz dyscyplin pokrewnych, specyfikę placówki i indywidualne właściwości psychofizyczne wychowanków.

§ 5. Zakład przy wykonywaniu zadań współpracuje z instytucjami państwowymi i organizacjami społecznymi, a zwłaszcza ze szkołami, organizacjami młodzieżowymi, zakładami pracy, domami kultury, klubami sportowymi.

§ 6. 1. Bezpośredni nadzór nad zakładem sprawuje prezes właściwego sądu wojewódzkiego.

2. Nadzór nad prawidłowym wykonywaniem środka poprawczego sprawuje sędzia rodzinny.

3. Nadzór nad działalnością służby zdrowia w zakładach sprawują właściwie terenowo zespoły opieki zdrowotnej dla ogółu ludności.

4. Nadzór pedagogiczny w zakresie kształcenia i wychowania regulują odrębne przepisy.

Rozdział 2

Przyjmowanie do zakładu.

§ 7. Podstawę przyjęcia nieletniego do zakładu stanowią: prawomocne orzeczenie sądu, nakaz przyjęcia i skierowanie wydane przez organ uprawniony do kierowania.

§ 8. 1. Nieletniego przyjmuje do zakładu dyrektor lub upoważniony przez niego pracownik pedagogiczny; dyrektor zakładu przeprowadza z nieletnim rozmowę nacechowaną zyczliwością, podczas której zapoznaje go z warunkami pobytu, możliwościami kontynuowania nauki oraz z jego obowiązkami i uprawnieniami.

2. O przyjęciu nieletniego do zakładu dyrektor zawiadamia niezwłocznie sąd wykonujący orzeczenie oraz rodziców (opiekuna) nieletniego, których informuje jednocześnie o zasadach utrzymywania z nieletnim korespondencji, przesyłania mu paczek, pieniędzy i częstotliwości odwiedzania go.

§ 9. 1. Nieletni jest obowiązany przekazać do depozytu zakładu posiadane pieniądze, przedmioty wartościowe, a jeżeli przepisy dotyczące rodzaju zakładu tego wymagają — również ubranie, bieliznę, obuwie i inne przedmioty, których posiadanie jest zabronione.

2. Przyjęte od nieletniego pieniądze wpłaca się na jego książeczkę oszczędnościową PKO.

§ 10. 1. Po przyjęciu kieruje się nieletniego do izby przejściowej w celu przeprowadzenia zabiegów higieniczno-sanitarnych i badań lekarskich.

2. W czasie pobytu w izbie przejściowej kontakt z wychowankiem nawiązują osoby, które będą kierowały procesem jego resocjalizacji.

3. Pobyt wychowanka w izbie przejściowej powinien być możliwie krótki; w żadnym razie nie może trwać dłużej niż 14 dni.

Rozdział 3

Organizacja i warunki pobytu wychowanków w zakładzie.

§ 11. Porządek dnia i rozkład zajęć w zakładzie ustala dyrektor w porozumieniu z radą pedagogiczną.

§ 12. Zakład jest obowiązany tak organizować działalność resocjalizacyjną, aby włączyć wychowanka do aktywnego udziału w zajęciach organizowanych w zakładzie i pozazakładowym środowisku społecznym.

§ 13. Odpowiednio sprawowany nadzór nad wychowankami, całodzienna nad nimi opieka wychowawcza oraz właściwa organizacja zajęć powinny uniemożliwiać samowolne opuszczanie zakładu przez wychowanków.

§ 14. 1. W wypadkach uzasadnionych względami wychowawczymi można dokonać przeszukania osobistego wychowanka lub przedmiotów pozostających w jego dyspozycji, a także pomieszczenia, w którym wychowanek przebywa.

2. Przeszukanie wychowanka przeprowadza osoba tej samej płci.

§ 15. 1. Wychowankom zakładu zapewnia się odpowiednio do potrzeb odzież, bieliznę, obuwie, materiały,

przybory szkolne i podręczniki, sprzęt i środki czystości oraz inne przedmioty codziennego użytku.

2. Wychowankom zapewnia się całodzienne wyżywienie według ustalonych norm i zasad żywieniowych. Sposób przyrządzania oraz jakość posiłków podlegają kontroli służby zdrowia zakładu. Jeżeli stan zdrowia wychowanka tego wymaga, otrzymuje on wyżywienie według zaleceń lekarza.

3. Wychowanek może korzystać z własnego ubrania, bielizny i obuwia według zasad ustalonych przez radę pedagogiczną.

§ 16. Wychowankowi w miarę potrzeby umożliwia się dokonywanie zakupów żywności, ubrania, obuwia, bielizny i innych przedmiotów osobistego użytku oraz pokrywanie wydatków na cele kulturalno-oświatowe i sportowe.

§ 17. 1. Wychowanek może otrzymywać paczki, głównie z żywnością, ubraniami, bielizną, obuwiami, książkami lub innymi przedmiotami osobistego użytku.

2. Paczki doręczane są wychowankowi za pokwitowaniem; w uzasadnionych wypadkach ich zawartość może być poddana kontroli. Znajdujące się w paczkach artykuły żywnościowe nie nadające się do spożycia podlegają zniszczeniu w obecności wychowanka, a przedmioty uznane za niedozwolone do użytku w zakładzie przekazuje się do depozytu.

§ 18. Wychowanek może otrzymywać pieniądze od osób, instytucji lub organizacji; otrzymane pieniądze wychowanek jest obowiązany wpłacić na swoją książeczkę oszczędnościową PKO.

§ 19. Zakład zapewnia wychowankom bezpłatną opiekę zdrowotną oraz — w razie potrzeby — leczenie; o wypadkach poważniejszych zachorowań zawiadamia się rodziców (opiekuna) i właściwy sąd rodzinny.

§ 20. 1. Wychowance w okresie ciąży, porodu i po porodzie zapewnia się właściwą opiekę lekarską, świadczoną przez zakłady opieki zdrowotnej. Sytuację macierzyńską uwzględnia się w pracy resocjalizacyjnej, przygotowując wychowankę do prawidłowego pełnienia roli matki.

2. O stanie ciąży wychowanki i urodzeniu przez nią dziecka dyrektor zakładu zawiadamia właściwy sąd rodzinny oraz jej rodziców (opiekuna).

3. Zakład udziela wychowance pomocy w umieszczeniu dziecka w instytucji opiekuńczej i w zorganizowaniu opieki nad dzieckiem. Jeżeli wychowanka może zapewnić dziecku właściwą opiekę, a względy resocjalizacyjne nie stoją temu na przeszkodzie, umieszcza się ją poza zakładem.

§ 21. Zakład uniemożliwia wychowankom nabywanie i spożywanie napojów alkoholowych i środków odurzających; zakład prowadzi działalność wychowawczą i uświadamiającą, dotyczącą szkodliwości spożywania alkoholu, środków odurzających i palenia tytoniu.

§ 22. Wychowankom zakładu zapewnia się możliwość utrzymywania kontaktów ze środowiskiem pozazakładowym, a zwłaszcza z rodziną i osobami najbliższymi, w formie korespondencji i wzajemnych odwiedzin. Rodzaj i sposób utrzymywania kontaktów ustala rada pedagogiczna.

§ 23. 1. Korespondencja wychowanka może być kontrolowana przez dyrektora lub upoważnionych przez niego

pracowników pedagogicznych. W razie ujawnienia treści, które mogą wpłynąć ujemnie na przebieg resocjalizacji, korespondencji nie doręcza się wychowankowi. Korespondencję zatrzymaną włącza się do akt wychowanka. O zatrzymaniu korespondencji zawiadamia się wychowanka.

2. Korespondencja wychowanka z urzędami nie podlega zatrzymaniu.

§ 24. 1. Zakład udziela wszechstronnej pomocy wychowankowi w nawiązywaniu kontaktów z rodzicami lub opiekunami bądź innymi osobami wywierającymi na niego pozytywny wpływ wychowawczy.

2. Pracownicy pedagogiczni powinni udzielać rodzicom lub opiekunom wychowanków wszechstronnych informacji o ich wynikach w nauce i o zachowaniu się oraz ustalać z nimi jednolite zasady postępowania wychowawczego.

3. Dyrektor zakładu lub osoba przez niego upoważniona może ograniczyć kontakty wychowanka z osobami wywierającymi ujemny wpływ na przebieg procesu resocjalizacji. Ograniczenia te nie dotyczą rodziców (opiekuna) wychowanka.

§ 25. W sprawach związanych z postępowaniem sądowym zapewnia się wychowankowi możliwość kontaktowania się z obrońcą na terenie zakładu, bez udziału innych osób.

§ 26. 1. Wychowankowi, który wykazuje poprawę w zachowaniu, pozytywny stosunek do nauki i pracy oraz postępowaniem swoim daje podstawę do przypuszczenia, że poza zakładem będzie zachowywał się nienagannie i powróci do zakładu w wyznaczonym terminie, może być udzielony urlop w wymiarze do 42 dni w ciągu roku.

2. W wypadkach uzasadnionych ważnymi względami osobistymi lub rodzinnymi wychowankowi może być udzielone zezwolenie na czasowe opuszczenie zakładu — w każdym czasie.

§ 27. 1. Wychowankom przebywającym w zakładzie umożliwia się spełnianie praktyk religijnych, korzystanie z posług religijnych oraz posiadanie przedmiotów niezbędnych do spełniania tych praktyk.

2. Sposób i warunki spełniania praktyk religijnych oraz korzystanie z posług religijnych regulują odrębne przepisy.

Rozdział 4

Nagrody i kary dyscyplinarne.

§ 28. W celu wzmocnienia motywacji wychowanków do zachowań pozytywnych stosuje się następujące nagrody:

- 1) pochwałę,
- 2) pochwałę wobec wszystkich wychowanków,
- 3) udział w wycieczkach, obozach, rajdach, organizowanych przez zakład lub przez instytucje państwowe, organizacje młodzieżowe, kluby sportowe i inne organizacje społeczne — dla wyróżniających się wychowanków,
- 4) indywidualne korzystanie z rozrywek kulturalnych, oświatowych i sportowych na zewnątrz zakładu,
- 5) zezwolenie na rozmowę telefoniczną na koszt zakładu,
- 6) przyznanie nagrody rzeczowej lub pieniężnej,
- 7) zezwolenie na wykonanie przedmiotu lub usługi w warsztatach szkolnych na potrzeby wychowanka,

- 8) podwyższenie wychowankowi wynagrodzenia za pracę,
- 9) udzielenie przepustki na indywidualne przebywanie poza terenem zakładu w czasie wolnym od nauki i pracy, bez nadzoru wychowawczego,
- 10) udzielenie urlopu,
- 11) list pochwalny powiadamiający rodziców (opiekuna) nieletniego lub sąd rodzinny wykonujący orzeczenie, o wyróżniającym się zachowaniu wychowanka,
- 12) umieszczenie poza zakładem na określony czas, tytułem próby, na mocy art. 90 ustawy,
- 13) przedstawienie do warunkowego zwolnienia.

§ 29. 1. Nagrody przyznaje dyrektor zakładu lub upoważniony przez niego pracownik pedagogiczny.

2. Nagrody wymienione w § 28 pkt 12 i 13 przyznaje dyrektor zakładu po zasięgnięciu opinii rady pedagogicznej.

3. O przyznaniu nagrody dokonuje się adnotacji w aktach wychowanka.

§ 30. 1. Wychowanek, który dopuścił się naruszenia regulaminu, podlega karze dyscyplinarnej.

2. Karami dyscyplinarnymi są:

- 1) upomnienie,
- 2) nagana wobec ogółu wychowanków,
- 3) zawiadomienie rodziców (opiekuna) o niewłaściwym zachowaniu wychowanka,
- 4) cofnięcie udzielonych, a nie zrealizowanych w pełni wszystkich lub niektórych nagród,
- 5) pozbawienie możliwości podejmowania pieniędzy z książeczki oszczędnościowej PKO na okres dwóch miesięcy,
- 6) pozbawienie lub ograniczenie prawa spotykania się z osobami z zewnątrz; zakaz ten nie dotyczy rodziców (opiekuna),
- 7) wstrzymanie przepustek na okres do jednego miesiąca,
- 8) zawieszenie prawa do urlopu na okres do trzech miesięcy,
- 9) zmniejszenie urlopu przewidzianego w § 26 ust. 1 do 14 dni,
- 10) przeniesienie do zakładu dla nieletnich o wzmożonym nadzorze wychowawczym.

3. O popełnieniu przez wychowanka czynu karalnego dyrektor zakładu zawiadamia niezwłocznie sąd rodzinny wykonujący orzeczenie.

§ 31. 1. Kary dyscyplinarne wymierza dyrektor zakładu lub upoważniony przez niego pracownik pedagogiczny.

2. Karę przeniesienia do zakładu dla nieletnich o wzmożonym nadzorze wychowawczym stosuje się za zgodą sędziego rodzinnego. W razie konieczności natychmiastowego przeniesienia, decyzja wymaga zatwierdzenia przez sędziego rodzinnego.

§ 32. 1. W sprawie ukarania dyscyplinarnego przeprowadza się postępowanie wyjaśniające; z przebiegu postępowania sporządza się notatkę służbową.

2. Decyzja o ukaraniu powinna być wydana na piśmie i zawierać: określenie przewinienia dyscyplinarnego,

rodzaj kary i jej uzasadnienie. Decyzję o ukaraniu podaje się do wiadomości ukaranego i włącza się do jego akt.

3. Zażalenia na decyzję o rozpoznaniu sprawy w trybie dyscyplinarnym, o której mowa w art. 91 § 1 ustawy, wychowanek składa za pośrednictwem dyrektora zakładu; dyrektor zakładu niezwłocznie przekazuje zażalenie sędziemu rodzinnemu sprawującemu nadzór nad zakładem.

4. W stosunku do wychowanka, który przeprosił osobę pokrzywdzoną oraz naprawił wyrządzoną szkodę, można odstąpić od wymierzenia lub wykonania kary dyscyplinarnej.

§ 33. 1. Kary dyscyplinarne mogą być stosowane tylko indywidualnie.

2. Za jedno przewinienie, a także za kilka przewinień rozpatrywanych łącznie, wymierza się jedną karę dyscyplinarną.

§ 34. Wykonanie kary dyscyplinarnej może być zawieszona na okres 3 miesięcy lub kara może być darowana w części lub w całości, jeżeli uzasadnia to przypuszczenie, że zachowanie wychowanka mimo niewykonania kary ulegnie poprawie. Jeżeli w okresie zawieszenia kary nieletni sprawuje się nienagannie, zawieszona kara zostaje darowana.

§ 35. Nie należy wymierzać tego samego rodzaju kary dyscyplinarnej ponownie w taki sposób, aby stanowiła ona przedłużenie kary wymierzonej poprzednio.

Rozdział 5

Przenoszenie wychowanka do innego zakładu.

§ 36. 1. Przeniesienie wychowanka do innego zakładu tego samego rodzaju może nastąpić ze względu na brak w danym zakładzie odpowiedniej szkoły, kierunku szkolenia zawodowego, a także ze względów wychowawczych.

2. Przeniesienie może nastąpić na wniosek dyrektora zakładu, na prośbę wychowanka lub jego rodziców (opiekuna).

§ 37. Przeniesienie wychowanka do innego rodzaju zakładu, niż określił sąd rodzinny w orzeczeniu o umieszczeniu nieletniego w zakładzie, oraz przeniesienie wychowanka do zakładu dla nieletnich o wzmożonym nadzorze wychowawczym może nastąpić za zgodą sędziego rodzinnego. W razie konieczności natychmiastowego przeniesienia wychowanka do zakładu o wzmożonym nadzorze wychowawczym, przeniesienie wymaga zatwierdzenia przez sędziego rodzinnego.

§ 38. 1. Do wniosku o przeniesienie wychowanka do innego zakładu należy załączyć opinię psychologa i pedagoga społecznego, a do wniosku o przeniesienie do zakładu dla nieletnich z zaburzeniami neuropsychicznymi i innymi zaburzeniami osobowości lub do zakładu dla nieletnich o wzmożonym nadzorze wychowawczym — także opinię psychiatry.

2. Zakładowi, do którego wychowanek zostaje przeniesiony, przekazuje się jego akta osobowe i depozyty.

§ 39. Wychowanek, wobec którego podjęto decyzję o przeniesieniu, powinien być poddany badaniom lekarskim w celu ustalenia, czy stan jego zdrowia pozwala na przeniesienie.

§ 40. 1. O przeniesieniu wychowanka do innego zakładu dyrektor zawiadamia niezwłocznie sąd rodzinny i rodziców (opiekuna) nieletniego.

2. Szczegółowe zasady i tryb kierowania wychowanków do zakładów oraz ich przenoszenia regulują odrębne przepisy.

Rozdział 6

Umieszczenie poza zakładem.

§ 41. Dyrektor zakładu w porozumieniu z radą pedagogiczną może umieścić wychowanka na czas określony poza zakładem w trybie art. 90 ustawy, jeżeli przemawiają za tym względy resocjalizacyjne lub zdrowotne.

§ 42. 1. Wychowanek może być umieszczony w instytucji państwowej lub u osób, które dają rękojmię właściwego oddziaływania wychowawczego, a także skierowany do uspołecznionego zakładu pracy w celu wykonywania pracy.

2. Jeżeli wychowanek został umieszczony poza zakładem na terenie innego województwa, dyrektor zwraca się do sądu rodzinnego, właściwego ze względu na miejsce pobytu wychowanka, o wyznaczenie kuratora w celu udzielenia pomocy w sprawowaniu właściwego nadzoru.

§ 43. Jeżeli zachowanie wychowanka poza zakładem jest niezgodne z ustalonymi wobec niego obowiązkami, a w szczególności wychowanek zachowuje się nagannie, nie uczy się lub nie pracuje, dyrektor zakładu w porozumieniu z radą pedagogiczną może w każdej chwili cofnąć decyzję o umieszczeniu poza zakładem.

Rozdział 7

Zwalnianie wychowanka z zakładu.

§ 44. Zwolnienie wychowanka z zakładu następuje w wypadkach przewidzianych w ustawie.

§ 45. W razie warunkowego zwolnienia wychowanka, gdy powrót jego do środowiska rodzinnego nie byłby pożądany, dyrektor współdziała z sądem rodzinnym w przygotowaniu mu odpowiedniego środowiska zastępczego.

§ 46. 1. W okresie poprzedzającym zwolnienie zakład ułatwia wychowankowi zakup ubrania, bielizny, obuwia i innych niezbędnych przedmiotów z jego własnych funduszy.

2. Jeżeli zwalniany wychowanek nie posiada własnych pieniędzy i nie może uzyskać potrzebnej pomocy od rodziców (opiekuna), dyrektor udziela mu pomocy finansowej.

3. Zakład ustala także rodzaj i zakres pomocy, jakiej wychowanek będzie potrzebował po zwolnieniu z zakładu; wnioski w tej sprawie przekazuje się do właściwego sądu rodzinnego.

§ 47. O dacie zwolnienia wychowanka zakład zawiadamia rodziców (opiekuna) nieletniego w odpowiednim terminie i w uzasadnionych wypadkach prosi o ich przybycie w dniu zwolnienia w celu przekazania im wychowanka.

§ 48. 1. Zwalnianemu wychowankowi należy wydać tymczasowe zaświadczenie tożsamości lub dowód osobisty, świadectwo szkolne, dokumenty dotyczące ukończenia lub przebiegu nauki szkolnej, pieniądze i inne przedmioty stanowiące jego własność. Wychowanek wymagający leczenia otrzymuje również odpowiednie świadectwo lekarskie.

2. Jeżeli wychowankowi nie mogą być wydane pieniądze i przedmioty będące jego własnością, przesyła się je na adres rodziców (opiekuna), a w uzasadnionych wypadkach — na adres wskazany przez wychowanka.

3. Przed zwolnieniem wychowanka odbiera się od niego przedmioty będące własnością zakładu, przydzielone mu uprzednio do używania.

Rozdział 8

Struktura organizacyjna i pracownicy zakładu.

§ 49. Zakład prowadzi:

- 1) szkołę (szkoly),
- 2) warsztaty szkolne (gospodarstwo pomocnicze),
- 3) internat,
- 4) inne służby zapewniające realizację zadań zakładu.

§ 50. 1. Dla zapewnienia prawidłowej realizacji zadań resocjalizacyjnych zakład powinien posiadać przede wszystkim:

- 1) sale lekcyjne (pracownie przedmiotowe) z zapleczem na środki dydaktyczne,
- 2) pomieszczenia warsztatowe wyposażone w maszyny, urządzenia i narzędzia odpowiednie do kierunków prowadzonego szkolenia zawodowego,
- 3) pomieszczenia mieszkalne, rekreacyjne i higieniczno-sanitarne, wyposażone w sprzęt i meble o charakterze domowym i wystroju sprzyjającym kształtowaniu kulturalnych i estetycznych potrzeb i nawyków wychowanków,
- 4) salę gimnastyczną,
- 5) bibliotekę z czytelnią,
- 6) inne pomieszczenia.

2. W otoczeniu zakładu powinny znajdować się odpowiednie tereny i urządzenia zapewniające możliwość prowadzenia różnorodnych zajęć rekreacyjnych i sportowych.

§ 51. 1. W zakładzie zatrudnia się:

- 1) pracowników pedagogicznych (nauczycieli, wychowawców, psychologa, pedagoga społecznego),
- 2) pracowników ekonomicznych, administracyjnych i obsługi,
- 3) pracowników służby zdrowia,
- 4) pracowników gospodarstwa pomocniczego.

2. Liczbę pracowników, ich kwalifikacje oraz warunki tworzenia stanowisk regulują odrębne przepisy.

§ 52. 1. Każdy pracownik, bez względu na zajmowane stanowisko, powinien brać czynny udział w resocjalizacji nieletnich.

2. W stosunku do wychowanków pracownik zakładu powinien być życzliwy, wykazywać gotowość niesienia

im pomocy, wpajać zasady dyscypliny i oddziaływać wychowawczo przykładem osobistym.

§ 53. 1. Zakładem kieruje dyrektor, który jest przełożonym wszystkich pracowników; dyrektor organizuje i kontroluje pracę wszystkich pracowników oraz ponosi odpowiedzialność za całokształt działalności placówki.

2. Dyrektor dąży do stworzenia właściwej atmosfery pracy oraz zapewnia warunki niezbędne do realizacji zadań zakładu.

§ 54. 1. Rada pedagogiczna jest organem powołanym do ustalania, opracowywania i rozstrzygania, w granicach swoich kompetencji, zagadnień resocjalizacyjnych w zakładzie.

2. Skład rady pedagogicznej oraz szczegółowy zakres jej uprawnień regulują odrębne przepisy.

§ 55. 1. Organem doradczym dyrektora zakładu przy podejmowaniu bieżących istotnych decyzji, nie zastrzeżonych dla rady pedagogicznej, jest zespół kierowniczy.

2. W skład zespołu kierowniczego wchodzi:

- 1) zastępca dyrektora,
- 2) dyrektor szkoły (szkół),
- 3) kierownik warsztatów szkolnych,
- 4) kierownik internatu.

3. Dyrektor zakładu w razie potrzeby może zaprosić do udziału w pracach zespołu kierowniczego przedstawicieli organizacji politycznych i społecznych działających w zakładzie.

Rozdział 9

Kształcenie ogólne i zawodowe wychowanków.

§ 56. 1. Zakład organizuje kształcenie ogólne i zawodowe wychowanków, z zastosowaniem form i metod uwzględniających ich potrzeby i możliwości psychofizyczne.

2. Kształcenie ogólne i zawodowe prowadzone jest zgodnie z obowiązującymi programami szkół podstawowych i zawodowych, programami szkolenia kursowego i rzemieślniczego.

3. Dla wychowanków z zaburzeniami rozwojowymi i opóźnionych w nauce prowadzi się zajęcia korekcyjno-wyrównawcze.

§ 57. Wychowankom zachowującym się poprawnie i rokującym osiągnięcie dobrych wyników w nauce umożliwia się uczęszczanie do szkół poza zakładem.

§ 58. 1. Podstawę przyjęcia wychowanka do odpowiedniej klasy stanowi świadectwo szkolne lub arkusz ocen ze szkoły, do której wychowanek poprzednio uczęszczał. W razie braku odpowiednich dokumentów szkolnych i po wyczerpaniu wszystkich możliwości ich uzyskania, zespół rady pedagogicznej, opierając się na egzaminie sprawdzającym wiadomości i umiejętności ucznia, może zakwalifikować go do odpowiedniej klasy. Protokół egzaminu i uchwała rady pedagogicznej stanowią podstawę do założenia nowej dokumentacji szkolnej.

2. W szkole zakładu w wyjątkowych wypadkach może być przeprowadzona śródroczna promocja uczniów do klas programowo wyższych, jeżeli uczniowie ci opanowali w stopniu dostatecznym materiał programowy i rokują uzupełnienie w bieżącym roku szkolnym materiału nauczania klasy programowo wyższej.

3. Rada pedagogiczna może wyrazić zgodę na składowanie egzaminu z zakresu danej klasy lub szkoły przez wychowanka, który został zwolniony z zakładu przed ukończeniem roku szkolnego.

§ 59. 1. Przy wyborze kierunku szkolenia należy uwzględniać stan zdrowia, uzdolnienia, zainteresowania i predyspozycje psychofizyczne wychowanka.

2. W toku praktycznej nauki zawodu należy kształtować u wychowanka właściwy stosunek do pracy oraz rozwijać zainteresowanie wykonywanym zawodem.

§ 60. Praktyczną naukę zawodu organizuje się w warsztatach szkolnych zakładu, w uspołecznionych zakładach pracy lub zakładach rzemieślniczych.

§ 61. 1. Przed dopuszczeniem wychowanka do pracy oraz w trakcie jej wykonywania należy zapoznać go z przepisami bezpieczeństwa i higieny pracy oraz obsługą maszyn i urządzeń.

2. U wychowanków należy kształtować nawyki dokładnego wykonywania przydzielonej pracy, przestrzegania przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy, dbałości o porządek w miejscu pracy oraz o stan obsługiwanych maszyn i przydzielonego sprzętu.

§ 62. Wychowankowi, który ukończył w zakładzie daną szkołę, klasę lub szkolenie zawodowe, zakład wydaje świadectwo szkolne lub zaświadczenie — bez zaznaczenia, że uzyskał je w zakładzie poprawczym.

§ 63. 1. Za wykonaną pracę o charakterze produkcyjnym, a także za uzyskane efekty pracy podczas zajęć szkolenia praktycznego, wychowankowie otrzymują wynagrodzenie.

2. Zasady wynagradzania wychowanków regulują odrębne przepisy.

3. Za prace porządkowe i obsługowe na rzecz zakładu oraz prace społeczne wychowankowie nie otrzymują wynagrodzenia.

Rozdział 10

Praca wychowawcza w internacie.

§ 64. 1. Praca wychowawcza w internacie organizowana jest w czasie wolnym od nauki w szkole i zajęć w warsztatach szkolnych; zmierza ona do zmiany niewłaściwych postaw moralnych i nieprawidłowo ukształtowanej hierarchii wartości, do wyrobienia u wychowanków poczucia odpowiedzialności oraz rozwijania i kształtowania w nich wartościowych zainteresowań.

2. Zajęcia w internacie prowadzi się w grupach wychowawczych, w zespołach zainteresowań i grupach terapeutycznych; kryteria tworzenia grup i zespołów określa rada pedagogiczna.

3. Internat prowadzi ponadto pracę wychowawczą przez właściwie zorganizowaną działalność samorządu wychowanków i organizacji młodzieżowych. Zasady organizacyjne samorządu wychowanków określa rada pedagogiczna.

§ 65. Internat zapewnia wychowankom opiekę i nadzór w czasie wolnym od nauki i pracy oraz w porze nocnej, odpowiednie warunki bytowe, rekreację i wypoczynek.

Rozdział 11.

Rodzaje zakładów.

§ 66. 1. Tworzy się następujące rodzaje zakładów poprawczych:

- 1) zakłady dla nieletnich zdemoralizowanych w mniejszym stopniu, prowadzące pracę wychowawczą w środowisku otwartym,
- 2) zakłady dla nieletnich wymagających bezpośredniego nadzoru wychowawczego,
- 3) zakłady o wzmożonym nadzorze wychowawczym dla nieletnich zdemoralizowanych w wysokim stopniu,
- 4) zakłady dla nieletnich upośledzonych umysłowo, stosujące oddziaływanie resocjalizacyjno-rewalidacyjne,
- 5) zakłady dla nieletnich z zaburzeniami neuropsychicznymi i innymi zaburzeniami osobowości, zapewniające wzmożoną opiekę psychoterapeutyczną.

2. Mogą być również tworzone inne rodzaje zakładów lub filie zakładów, jeśli wymagają tego względy resocjalizacyjne i potrzeby społeczne.

§ 67. Zakłady wymienione w § 66 stosują przepisy rozdziałów 1—10, 13 i 14, z uwzględnieniem zmian określonych w rozdziale 12.

Rozdział 12

Specyfika zakładów.

§ 68. 1. W zakładach dla nieletnich zdemoralizowanych w mniejszym stopniu, prowadzących pracę wychowawczą w środowisku otwartym, organizuje się:

- 1) kształcenie ogólne i zawodowe poza zakładem w szkołach i zakładach pracy, stosownie do predyspozycji psychologicznych i zainteresowań wychowanków,
- 2) zatrudnienie wychowanków mających kwalifikacje zawodowe w miejscowych zakładach pracy,
- 3) w czasie wolnym od nauki i pracy zajęcia o charakterze kulturalnym, oświatowym, sportowym, rekreacyjnym poza zakładem w zakresie ustalonym przez radę pedagogiczną.

2. W zakładach, o których mowa w ust. 1, wychowankowie mają prawo:

- 1) korzystać z ubrania, bielizny, obuwia oraz innych przedmiotów osobistego użytku, stanowiących ich własność,
- 2) za zgodą dyrektora lub osoby upoważnionej przyjmować w zakładzie osoby najbliższe i kolegów,
- 3) prowadzić korespondencję bez kontroli,
- 4) dysponować własnymi pieniędzmi — w porozumieniu z wychowawcą.

§ 69. 1. W zakładach dla nieletnich wymagających bezpośredniego nadzoru wychowawczego prowadzi się nauczanie ogólnokształcące i zawodowe, a zatrudnienie odbywa się w zasadzie na terenie zakładu.

2. Dyrektor zakładu (ust. 1) może wyrazić zgodę na uczęszczanie wychowanków do szkoły poza zakładem,

a także na naukę zawodu i zatrudnienie w społecznych i rzemieślniczych zakładach pracy, jeżeli jest to uzasadnione względami wychowawczymi i szkoleniowymi.

3. Zajęcia w czasie wolnym od nauki i pracy prowadzi się w zakładzie i poza zakładem pod stałym nadzorem pracowników zakładu.

§ 70. 1. W zakładach o wzmożonym nadzorze wychowawczym dla nieletnich zdemoralizowanych w wysokim stopniu umieszcza się nieletnich, którzy ukończyli 16 lat, a w wyjątkowych wypadkach 15 lat.

2. Resocjalizacja wychowanków odbywa się w warunkach zwiększonej dyscypliny, ze szczególnym uwzględnieniem zasady indywidualizacji w oddziaływaniu wychowawczym. Nauczanie, szkolenie zawodowe, zatrudnienie, a także zajęcia w czasie wolnym od nauki i pracy prowadzi się w zakładzie.

3. Dla wychowanków wykazujących poprawę w zachowaniu mogą być organizowane zajęcia poza zakładem; zajęcia te są prowadzone pod bezpośrednim nadzorem pracowników zakładu.

4. Na terenie zakładu wychowanek nie może korzystać z własnego ubrania, bielizny i obuwia, chyba że wymagają tego względy zdrowotne.

5. Wychowanek może tylko raz w miesiącu otrzymać paczkę od osób najbliższych.

6. Dyrektor może udzielić wychowankowi urlopu jedynie na okres 21 dni w roku — po co najmniej 3-miesięcznym pobycie wychowanka w tym zakładzie.

7. Dyrektor poza karami wymienionymi w § 30 ust. 1 pkt 1—9 może stosować zakaz korzystania przez wychowanka z rozrywek kulturalno-oświatowych na okres do 3 miesięcy.

§ 71. W zakładach dla nieletnich upośledzonych umysłowo, stosujących oddziaływanie resocjalizacyjno-rewalidacyjne, zadania dydaktyczno-wychowawcze realizuje się z zastosowaniem form i metod pracy z młodzieżą upośledzoną umysłowo i niedostosowaną społecznie. Kształcenie ogólne i zawodowe prowadzi się zgodnie z programami nauczania młodzieży upośledzonej umysłowo.

§ 72. W zakładach dla nieletnich z zaburzeniami neuropsychicznymi i innymi zaburzeniami osobowości, zapewniających wzmożoną opiekę psychoterapeutyczną:

- 1) zmierza się do przywrócenia wychowankom umiejętności normalnego współżycia społecznego oraz koryguje się i zapobiega pogłębianiu się patologicznych cech osobowości — przez stosowanie odpowiednich metod i środków wychowawczych i leczniczych,
- 2) stosuje się w szerszym zakresie terapię zajęciową na podstawie indywidualnych programów resocjalizacyjnych,
- 3) zwalnia się wychowanek w wypadkach uzasadnionych stanem jego zdrowia od niektórych bądź wszystkich zajęć szkolnych, szkolenia zawodowego lub innych zajęć, określając jednocześnie czynności, które w tym czasie powinien wykonywać,
- 4) doboru zajęć dokonuje się pod kątem łagodzenia napięć emocjonalnych, wpływania na poprawę stanu psychicznego wychowanków oraz wyzwalania ich aktywności i inicjatywy w kierunku działań społecznie użytecznych i podnoszenia kultury życia codziennego,

5) przy stosowaniu kar dyscyplinarnych zasięga się porady lekarza psychiatry i psychologa.

§ 73. 1. Liczba wychowanków w grupach wychowawczych i oddziałach (klasach) szkolnych wynosi:

- 1) w zakładach dla nieletnich zdemoralizowanych w mniejszym stopniu, prowadzących pracę wychowawczą w środowisku otwartym — 15—18 wychowanków,
- 2) w zakładach dla nieletnich wymagających bezpośredniego nadzoru wychowawczego — 12—15 wychowanków,
- 3) w zakładach dla nieletnich upośledzonych umysłowo, stosujących oddziaływanie resocjalizacyjno-rewalidacyjne — 8—12 wychowanków,
- 4) w zakładach dla nieletnich z zaburzeniami neuropsychicznymi i innymi zaburzeniami osobowości oraz w zakładach o wzmożonym nadzorze wychowawczym dla nieletnich w wysokim stopniu zdemoralizowanych — 6—10 wychowanków.

2. Zajęcia praktyczne w warsztatach szkolnych organizuje się w grupach liczących w zasadzie połowę liczności oddziałów (klas) szkolnych.

Rozdział 13

Bezpieczeństwo zakładu.

§ 74. Prawo wstępu na teren zakładu, poza pracownikami w nim zatrudnionymi, mają osoby sprawujące nadzór nad zakładem oraz osoby uprawnione.

§ 75. 1. O ucieczce wychowanka z zakładu i jego powrocie lub doprowadzeniu dyrektor lub osoba przez niego upoważniona zawiadamia niezwłocznie miejscową jednostkę Milicji Obywatelskiej, właściwy sąd rodzinny oraz rodziców (opiekuna) nieletniego.

2. O zbiorowej ucieczce wychowanków lub innym nadzwyczajnym wydarzeniu w zakładzie zawiadamia się niezwłocznie prezesa właściwego sądu wojewódzkiego.

§ 76. 1. W razie agresywnego zachowania się wychowanka, które może spowodować zagrożenie dla jego życia lub zdrowia albo życia i zdrowia innych osób bądź wyrządzić poważne szkody materialne, wychowanka umieszcza się w izbie izolacyjnej na czas nie dłuższy niż 24 godziny.

2. Decyzję o umieszczeniu wychowanka w izbie izolacyjnej lub zastosowaniu wobec niego innych środków bezpieczeństwa podejmuje dyrektor zawiadamiając o tym prezesa właściwego sądu wojewódzkiego.

3. Rodzaj innych środków bezpieczeństwa oraz tryb i zasady ich stosowania regulują odrębne przepisy.

Rozdział 14

Przepisy końcowe.

§ 77. Obowiązki pracowników zakładu oraz zasady organizacji pracy resocjalizacyjnej określają odrębne przepisy.

§ 78. Traci moc rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 19 listopada 1951 r. — Tymczasowy regulamin zakładów poprawczych (Dz. U. z 1951 r. Nr 67, poz. 468 i z 1955 r. Nr 4, poz. 26).

§ 79. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Minister Sprawiedliwości: S. Zawadzki

127

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI

z dnia 7 maja 1983 r.

w sprawie organizacji i zasad pobytu nieletnich w schroniskach dla nieletnich.

Na podstawie art. 95 § 2 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. Nr 35, poz. 228) zarządza się, co następuje:

Rozdział 1

Przepisy ogólne.

§ 1. 1. Schronisko dla nieletnich, zwane dalej „schroniskiem”, jest specjalną placówką opieki całkowitej o charakterze diagnostyczno-resocjalizacyjnym, przeznaczoną dla nieletnich w wieku powyżej 13 lat, skierowanych do schroniska na podstawie postanowienia sądu, sędziego rodzinnego lub prokuratora.

2. Schronisko czynne jest przez cały rok.

3. Zadaniem schroniska jest:

- 1) zapewnienie pozostawania nieletniego do dyspozycji organu kierującego go do schroniska,
- 2) zapobieganie działaniom, które mogłyby utrudniać postępowanie prowadzone w sprawie nieletniego przez sąd lub inny organ do tego upoważniony,
- 3) opracowanie diagnozy sytuacji nieletniego i rozpoczęcie procesu jego resocjalizacji.

§ 2. Diagnoza, o której mowa w § 1 ust. 3 pkt 3, powinna zawierać określenie osobowości nieletniego, ze szczególnym uwzględnieniem stopnia jego demoralizacji, ocenę środowiska wychowawczego, a także wnioski dotyczące dalszej opieki i metod postępowania z nieletnim.

§ 3. Proces resocjalizacji w schronisku ma na celu zmianę postawy nieletniego wobec siebie i innych w kierunku społecznie pożądanym, zapewniającym prawidłowy rozwój osobowości, a zwłaszcza ukształtowanie właściwej